

לבניינה של הלכה

הלכות פקו"נ-2- 'עד רדתה'

בשבוע שעבר דברנו על הלי פקו"נ.

כידוע ישנן שלוש מצוות שדינן יהרג ואל יעבור הדוחות פקו"נ וכן הוא במצוות כיבוש הארץ¹. אמנם פקו"נ דוחה שבת². יש פקו"נ פרטי ויש פקו"נ לאומי ויש מדרגה נוספת של 'עד רדתה' הנוגעת למלחמה.

למדנו שמותר לצאת למלחמת מנע כשזה נוגע לפקו"נ ומאידך באזורי ספר יוצאים אפי' על עסקי קש ותבן כדי שלא תהא הארץ נוחה להכבש לפנייהם. התכנית של הרשעים היתה לכבוש ולייצר רצף מבאר שבע לקרית גת. אי"כ כל זה הוא בגדר אזור ספר.

אמנם כל זה בגדרי פקו"נ. כעת נדון בשאלה אם בשעת מלחמה יש היתרים רחבים יותר מפקו"נ?

ביחס לשבת- במלחמה כבר נתבאר בשיעור הקודם שמלחמות ישראל לדורותיהן הן מלחמות מצוה ובמלחמת מצוה יש היתרים מיוחדים ולא דיני פקו"נ רגילים. זה ענין של כלל ישראל ויחוד ה'.

יש דין בתורה שאם התחילו במצור על עיר ממשיכים עד רדתה- כבוש גמור. בבבלי כתוב שאם התחילו לפני שבת ממשיכים-

"תנו רבנן אין צרין על עיירות של נכרים פחות משלשה ימים קודם לשבת ואם התחילו אין מפסיקין וכן היה שמאי אומר עד רדתה אפילו בשבת"³

¹ מנחת חינוך (תכה)(תרד), משפט כהן קמג, אגרות ראי"ה ג תתקמד

² כמבואר בשיעור הקודם ע"פ הטושי"ע או"ח שכט א

³ תלמוד בבלי מסכת שבת דף יט עמוד א

האם מותר להתחיל מלחמה בשבת? בירושלמי במסכת שבת כתוב שכן.⁴

עדיין יש שאלה אם גדרים אלו של 'עד רדתה' נוגעים גם לדברים שאין בהם פקו"נ? הריב"ש⁵ כתב להתיר וכן פסק הגר"ש גורן.⁶

במחנה שורה עסקו בזיהוי חללים והמשיכו לעבוד כרגיל בשבת בעזרת טלפון ומחשבים. וזאת בשל דין 'עד רדתה' וכפי שמבואר שניתן להרחיב את הפעולות הקשורות במלחמה גם לדברים שלא נוגעים לפקו"נ.

יתן ה' וזכות השבת תעמוד לישראל

יותר מששמרו ישראל את השבת השבת שמרה את ישראל

אמנם ראה שפת אמת מסכת שבת דף יט עמוד א

"ונראה דוודאי לא מיירי בדאיכא סכנה דא"כ למה לי קרא וע"כ צ"ל דמיירי היכי שידינו תקיפה אלא שע"י ההפסק בשבת יתבטל הכיבוש ואתי קרא לומר דהכיבוש דוחה שבת:" מתוך דברי השפת אמת נראה שאין ללמוד מכאן שדעת הבבלי לאסור מלחמה בשבת אלא שדן כאן רק במלחמת רשות.

⁴ תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק א

אין מקיפין על עיר של עכו"ם פחות מג' ימים קודם לשבת. הדא דתימר במלחמת הרשות. אבל במלחמת חובה אפילו בשבת שכן מצינו שלא נכבשה יריחו אלא בשבת דכתיב [יהושע ו ג] כה תעשה ששת ימים. וכתיב [שם ד] וביום השביעי תסובו את העיר שבע פעמים. וכתיב [דברים כ כ] עד רדתה אפילו בשבת:

⁵ שו"ת הריב"ש קא

"אבל יש בה התר א' מיוחד שאם התחילו אין מפסיקין ומחללין את השבת לכל צרכי המצור ואפילו שלא מפני הסכנה, כמו שבא הקבלה עד רדתה ואפילו בשבת"

⁶ משיב מלחמה כרך א, סי' ב'. אמנם הרב משה צבי נריה חלק עליו בספרו מלחמות שבת עמ' יב-טו והסביר בגמ' ובדברי הריב"ש שגדרי פקו"נ אצל הציבור הם רחבים יותר וחוששים גם לדבר רחוק יותר. וכן מותר לסיים את המלחמה גם אם אין כבר חשש פקו"נ או במלחמת רשות.

